

## Základní okruhy ke zkoušce z dějin dějepisectví

U každého okruhu je uvedena literatura, a to formou odkazů na → **názvy souborů**, které jsme umístili do učebních materiálů v ISu. Uvedené texty představují doporučené minimum. K nim přikládáme elektronickou verzi učebního textu Jaroslava Marka *Přehled dějin dějepisectví v obryse* z roku 2000 (→ **Marek\_Prehled**).

### 1. Druhá polovina 18. století

- pojmy a fenomény: osvícenství, racionalismus, kriticismus, sekularizace
- francouzské osvícenství: Voltaire, Montesquieu
- britští historikové: Hume, Gibbon, Robertson
- české země: Dobner, Pelcl, Dobrovský
- LITERATURA → **Kutnar\_Marek\_Osvícenství**

### 2. První polovina 19. století

- pojmy a fenomény: romantismus, historismus, profesionalizace, nacionalismus
- filozofie dějin: Herder, Hegel
- osobnosti: Ranke, Michelet, Palacký
- LITERATURA → **Kutnar\_Marek\_Evropske\_dejepisectvi**, s. 197–207  
→ **Iggers**, s. 28-35

### 3. Druhá polovina 19. století

- fenomény: pozitivismus, institucionalizace, seminář
- vědecký kontext: rozmach přírodních věd
- společenský kontext: rozdělení pražské univerzity, spor o Rukopisy
- osobnosti: Waitz, Tomek, Rezek, Goll
- LITERATURA → **Kutnar\_Marek\_Evropske\_dejepisectvi**, s. 273-280, 376-417  
→ **Iggers**, s. 28-35  
→ **Marek\_Ceske\_dejepisectvi**, s. 154-158

### 4. Dějepisectví přelomu 19. a 20. století

- kontext: krize historismu, kritika pozitivistického a politického dějepisectví
- vlivy: filozofie, sociologie a psychologie
- myslitelé: Nietzsche, Weber, Freud
- trendy
  - sociální a hospodářské dějiny: Lamprecht, „Historikerstreit“
  - kulturní dějiny: Burckhardt, Huizinga
  - americké dějepisectví: Turner, Robinson, Beard (New History)
- LITERATURA → **Kutnar\_Marek\_Evropske\_dejepisectvi**, s. 367-376  
→ **Iggers**, s. 36–40

## 5. Gollova škola (1890–1945)

- dva směry a jejich reprezentanti: Pekař, Šusta – Novotný, Bidlo
- spor o smysl českých dějin
- významné ediční počiny: *České dějiny* (Laichter) a *Dějiny lidstva* (Melantrich)
- další představitelé: Krofta, Mendl, Odložilík, Hrubý, Kalista, Slavík
- LITERATURA → **Marek\_Ceske\_dejepisectvi**, s. 158-173

## 6. První generace Annales (20. a 30. léta 20. století)

- podstata jejího novátorství: dějiny společnosti, totální historie, interdisciplinarita
- zakladatelské osobnosti: Bloch, Febvre
- LITERATURA → **Iggers**, s. 51–63  
→ **Burke\_Francouzska\_revolute\_v\_dejepisectvi**, s. 15-31

## 7. Sociální historie (40.–70. léta 20. století)

- vlivy: sociologie, ekonomie, marxismus
- metody: strukturalismus, seriální historie, hospodářské dějiny, demografie
- školy:
  - druhá generace Annales (Braudel, Labrousse)
  - Past and Present (Thompson, Hobsbawm)
  - Bielefeldská škola (Wehler, Kocka)
- LITERATURA → **Burke\_Francouzska\_revolute\_v\_dejepisectvi**, s. 32-59  
→ **Iggers**, s. 64-75  
→ **Welskopp**

## 8. Postmoderna (druhá polovina 20. století)

- moderní vs. postmoderní myšlení, linguistic turn, cultural turn
- osobnosti: Lévi-Strauss, Foucault, White, Geertz
- sémiotika: (Eco, tartuská škola – Lotman)
- LITERATURA → **Iggers**, s. 111-124

## 9. Historiografie v postmoderní době (60.–90. léta 20. století)

- dějiny mentalit (třetí generace Annales: Aries, Le Goff, Duby, Le Roy Ladurie)
- historická antropologie, dějiny každodennosti (Německo: van Dülmen)
- mikrohistorie (Itálie: Ginzburg)
- nové kulturní dějiny ve Velké Británii a USA: Zemon Davisová, Schama, Darnton
- LITERATURA → **Iggers**, s. 95–110  
→ **Burke\_Co\_je\_kulturni\_historie**, s. 129-158

## 10. České dějepisectví druhé poloviny 20. století

- společenský kontext: Únor 1948, totalitní režim, Pražské jaro, normalizace
- oficiální, marxistické dějepisectví a jeho proměny; ideologický výklad českých dějin
- osobnosti: Macek, Graus, Šmahel – Válka, Marek, Mezník
- disent: Patočka, Vašíček, Podiven
- LITERATURA → **Marek\_Obec\_historiku**

***Bibliografie titulů, z nichž byly oskenovány úryvky:***

Peter BURKE: *Co je kulturní historie?* Praha 2001.

Peter BURKE: *Francouzská revoluce v dějepisectví. Škola Annales 1929–1989*, Praha 2004.

Georg G. IGGERS: *Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivitě k postmoderní výzvě*, Praha 2002.

František KUTNAR – Jaroslav MAREK: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 1997 a 2009 (dostupné online na [www.digitalniknihovna.cz/mzk/](http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/)).

Jaroslav Marek, *O historismu a dějepisectví*, Praha 1992 (dostupné online na [www.digitalniknihovna.cz/mzk/](http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/)).

Thomas WELSKOPP: *Sociální dějiny*. In: *Jak se píšou dějiny. Teorie a praxe* (eds. Berger, Feldner, Passmore), Brno 2016.